

**Załącznik Nr 1 do uchwały NR XIX/126/2020
RADY GMINY BANIE MAZURSKIE
z dnia 22 grudnia 2020 r.**

**G M I N N Y P R O G R A M
P R O F I L A K T Y K I I R O Z W I Ą Z Y W A N I A P R O B L E M Ó W A L K O H O Ł O W Y C H
G M I N Y B A N I E M A Z U R S K I E
n a r o k 2 0 2 1**

I. Postanowienia ogólne

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów stanowi opis działań, które będą realizowane w ramach zadań własnych gminy, w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych na terenie Gminy Banie Mazurskie w 2021 roku.

Program wpisuje się w cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Banie Mazurskie – cel główny: wzrost zaradności życiowej mieszkańców, cel operacyjny: ograniczenie występujących patologii. Program w swej konstrukcji merytorycznej jest utożsamiany z założeniami Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz z Narodowym Programem Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Program uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia.

II. Diagnoza

Większość ludzi korzystających z alkoholu robi to w sposób rozsądny i powściągliwy, jednak pewna część ludzi nadużywa alkoholu, co powoduje w sposób nieuchronny dużą ilość szkód i zagrożeń. Występują one we wszystkich społeczeństwach. Wielkość tych szkód jest związana z rozmiarami i stylem konsumpcji napojów alkoholowych, ale zależy również od skuteczności i zasięgu działań profilaktycznych i naprawczych.

Nie ulega wątpliwości, że istnieją istotne powiązania między używaniem i nadużywaniem alkoholu a ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jednak powiązania te są złożone i różnią się stopniem bezpośredniości wpływu picia alkoholu na ubóstwo i wykluczenie oraz zasięgu tego wpływu.

Na szczególne podkreślenie zasługują następujące zjawiska i procesy występujące w różnych populacjach:

1. **Uzależnienie od alkoholu, jako zespół objawów klinicznych (choroba)** powoduje różnorodne szkody:

a. Osoby uzależnione a praca i sytuacja społeczno-ekonomiczna:

Osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia. Proces ten w istotny sposób wpływa na rozmiary zjawiska bezrobocia i ubóstwa. W części przypadków prowadzi to do radykalnego zrywania więzów z najbliższym otoczeniem, utraty podstawowych źródeł wsparcia, a także bezdomności.

b. Osoby uzależnione a rodzina:

Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, obejmującej zjawisko pauperyzacji, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej.

c. Alkoholowy Zespół Płodowy (FAS) i inne problemy zdrowotne:

Nadużywanie alkoholu przez uzależnione kobiety ciężarne często powoduje organiczne uszkodzenie dzieci w okresie prenatalnym, którego skutkiem jest upośledzenie umysłowe i opóźnienia rozwojowe o różnym stopniu ciężkości. Skutkują one w przyszłości niepełnosprawnością społeczną i zawodową. Należy zwrócić również uwagę na podwyższoną śmiertelność w populacji osób uzależnionych i jej wpływ na pogorszenie warunków materialnych ich rodzin.

2. Osoby nadużywające alkoholu bez klinicznych objawów uzależnienia.

a. Nadużywanie alkoholu a praca:

Nadużywanie alkoholu jest częstym źródłem obniżenia zdolności do sprawnego wykonywania pracy zawodowej, zwiększa ryzyko utraty pracy i obniża zdolność do skutecznego poszukiwania zatrudnienia. Może więc przyczyniać się do powstawania i utrwalania ubóstwa, a co za tym idzie do podlegania procesom wykluczenia społecznego.

b. Nadużywanie alkoholu a rodzina:

Nadużywanie alkoholu prowadzące do zaburzeń zachowania może również powodować istotne i okresowe zaburzenia życia rodzinnego, podobnie jak w rodzinach osób uzależnionych (pauperyzacja, przemoc itp.).

c. Alkoholowy Zespół Płodowy FAS i inne problemy zdrowotne:

Należy również zwrócić uwagę na trudne do zdiagnozowania zjawisko picia alkoholu w okresie ciąży przez kobiety, które nie są uzależnione, ale nie posiadają wiedzy o szkodliwości tego zjawiska albo ją lekceważą.

3. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych, tzn.: takich, gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne.

a. Sytuacja ekonomiczna dorosłych członków rodzin alkoholowych:

Jak już wspomniano w pkt 1b małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków na alkohol. Często również dochodzi do marnotrawienia środków uzyskiwanych od pomocy społecznej.

b. Sytuacja psychospołeczna dorosłych członków rodzin alkoholowych:

Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np.: żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Przyczynia się to do obniżenia zdolności funkcjonowania na rynku pracy oraz do utraty lub mniejszych możliwości zarobkowania.

4. Dzieci i młodzież żyjące w rodzinach alkoholowych.

a. Sytuacja ekonomiczno-społeczna dzieci w rodzinach alkoholowych:

Dzieci w rodzinach alkoholowych często doświadczają nie tylko ubóstwa, ale również istotnych zaburzeń emocjonalnych i zakłóceń rozwoju psychofizycznego. Przyczynia się to do powstawania problemów w nauce, w części przypadków do obniżenia poziomu wykształcenia, z czego wynikają potem ograniczone zdolności do aktywnego funkcjonowania na rynku pracy.

b. Sytuacja psychospołeczna dzieci w rodzinach alkoholowych:

W części przypadków życie w chronicznym stresie, zagrożeniu i przemocą prowadzi do zaburzeń zachowania i związanych z nim naruszeń prawa i porządku publicznego, które sprzyjają procesowi wykluczenia społecznego.

c. Ryzyko uzależnień:

Należy również podkreślić, że przy braku wsparcia i pomocy socjoterapeutycznej dzieci alkoholików tworzą grupę najwyższego ryzyka uzależnienia od alkoholu i narkotyków i wiele z nich zostaje alkoholikami.

5. Upijające się nastolatki tworzą populację obejmującą ok. 20% młodzieży w przedziale wiekowym 15-18 rż.

Nadużywanie alkoholu w okresie dojrzewania destrukcyjnie wpływa na karierę edukacyjną i zwiększa ryzyko poważnego obniżenia zdolności funkcjonowania na rynku pracy. Należy również zwrócić uwagę, że osoby z tej grupy cechuje wysokie ryzyko zaburzeń zachowania, konfliktów z prawem i przyszłego uzależnienia od alkoholu i narkotyków.

Mimo istnienia wyraźnych powiązań między procesami zachodzącymi w opisanych powyżej populacjach zasługują one na odrębną uwagę ze względu na prowadzone działania profilaktyczne, korekcyjno-interwencyjne i terapeutyczne. W wielu przypadkach mamy do

czynienia przede wszystkim z podstawowymi zagrożeniami zdrowia psychicznego i fizycznego oraz porządku i bezpieczeństwa publicznego. Całość tych zagrożeń tworzy wyzwanie podejmowane przez instytucje rządowe, samorządowe, profesjonalne oraz organizacje pozarządowe w ramach Narodowego Programu Profilaktyki I Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Program ten realizowany jest od 1997 roku. Podstawy prawne do jego realizacji tworzą zapisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpływały wnioski o zastosowanie leczenia odwykowego, Komisja skierowała wnioski do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

Zgodnie z przepisami art. 12 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dn. 26 października 1982 wraz z nowelizacjami, na terenie Gminy Banie Mazurskie Rada Gminy Uchwałą Nr XL/219/2018 z dnia 31 lipca 2018 roku w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania na terenie Gminy Banie Mazurskie miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych ustaliła:

Maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych:

- 1) o zawartości do 4,5% alkoholu oraz piwa w wysokości **25**,
 - 2) o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) w wysokości **20**,
 - 3) o zawartości powyżej 18% w wysokości **15**,
- w tym:
- a) **liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży:**
 - o zawartości do 4,5% alkoholu oraz piwa na **7**,
 - o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) na **5**,
 - o zawartości powyżej 18% na **5**,

b) **liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży:**

- o zawartości do 4,5% alkoholu oraz piwa na **18**,
- o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) na **15**,
- o zawartości powyżej 18% na **10**.

Edukacja szkolna w gminie Banie Mazurskie realizowana jest w 2 przedszkolach oraz w 2 szkołach podstawowych.

III. Cele gminnego programu

- Zmniejszenie rozmiarów istniejących problemów dotyczących uzależnienia od alkoholu.
- Zmniejszenie indywidualnych zagrożeń psychospołecznych i ekonomicznych wynikających z nadużywania alkoholu.
- Zapobieganie powstawaniu nowych problemów dotyczących uzależnień na terenie gminy.
- Zwiększenie stabilności i bezpieczeństwa środowiska rodzinnego oraz społecznego.

Cele będą realizowane z uwzględnieniem konieczności zapewnienia dostępności, zgodnie z koncepcją projektowania uniwersalnego, określoną w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006r. (Dz.U. z 2012r. , POZ. 1169), oraz potrzebami osób z różnymi niepełnosprawnościami.

IV. Zadania gminnego programu

1. **Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;**

- 1) Współpraca z oddziałami detoksykacyjnymi oraz placówkami ambulatoryjnego i stacjonarnego leczenia odwykowego.
- 2) Kontynuowanie działalności gminnego punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych, ich rodzin i ofiar przemocy.
- 3) Pomoc osobom uzależnionym w szybkim podjęciu leczenia (kierowanie, edukacja, wspieranie psychologiczne, porady prawne, praca socjalna)
- 4) Informowanie społeczności o możliwościach uzyskania pomocy w zakresie terapii oraz najbliższych placówkach zajmujących się leczeniem osób uzależnionych.
- 5) Inne zadania mające wpływ na zwiększenie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, wynikłe w trakcie roku.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;

- 1) Psychoedukacja i zwiększanie kompetencji wychowawczych rodziców.
- 2) Poradnictwo prawne, psychologiczne, terapeutyczne dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc w punkcie konsultacyjnym.
- 3) Motywowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach edukacyjno- korekcyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.
- 4) Doskonalenie gminnego systemu wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, współpraca oraz przepływ informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą socjalną, materialną, medyczną, prawną, psychologiczną i inną.
- 5) Wspieranie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego rozwiązującego problemy w rodzinie wynikające z uzależnień oraz przemocy domowej.
- 6) Prowadzenie postępowania przygotowawczego w sprawach o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego, wstępne motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz kierowanie do biegłych na badania w przedmiocie uzależnienia.
- 7) Wspieranie realizacji programów profilaktycznych. (WNIOSEK O DOFINANSOWANIE stanowi zał. 1 do Programu)

Realizacja w/w zadań będzie się odbywać z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych.

3. Zakup wyposażenia oraz prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii edukacyjnych dotyczących ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu dla konsumentów i ich otoczenia, prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

- 1) Prowadzenie działań edukacyjnych dla dorosłych w zakresie szkód wynikających z picia alkoholu przez dzieci i młodzież.
- 2) Uwzględnianie, w programach nauczania w szkołach, wiedzy o szkodliwości picia alkoholu.
- 3) Zakup wyposażenia oraz materiałów informacyjno-edukacyjnych dla placówek i urzędu (zakup broszur o tematyce uzależnień i przemocy, poradników, plakatów, ulotek, programów edukacyjnych, prenumerata czasopism, zakup alkomatu/alcoblow).

- 4) Upowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinach, w szczególności z problemem alkoholowym.
- 5) Organizowanie kampanii edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
- 6) Szkolenie Kadr:
 - a) podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów wynikających z używania alkoholu, w tym zakresie przeciwdziałanie przemocy rodzinie,
 - b) kształcenie personelu medycznego w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie (wczesne rozpoznanie i krótka interwencja),
 - c) rozwijanie systemu kształcenia, doskonalenia zawodowego i odpowiedzialności zawodowej specjalistów psychoterapii uzależnień i instruktorów terapii uzależnień,
 - d) podnoszenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie skutecznych oddziaływań profilaktycznych oraz udzielających pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.
- 7) Wspieranie działalności środowisk abstynenckich.
- 8) Realizację programów profilaktyczno-edukacyjnych, socjoterapeutycznych, kampanii i imprez sportowych, edukacyjno – szkoleniowych, organizowanie różnego typu przedsięwzięć np. Młodzieżowe Grupy Wsparcia, organizowanie klubów ze specjalnym programem terapeutyczno – rozwojowym, oraz programem profilaktycznym, konkursów, spektakli, masowych imprez profilaktycznych i innych działań wspierających wychowanie w trzeźwości). (WNIOSEK O DOFINANSOWANIE stanowi zał. 1 do Programu)

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;

- 1) Współdziałanie z kościołem katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- 2) Wspieranie działalności kuratorów sądowych wykonujących nadzór nad osobami poddanymi leczeniu odwykowemu.
- 3) Współdziałanie z organizacjami pozarządowymi i samopomocowymi zajmującymi się statutowo profilaktyką problemów alkoholowych.
- 4) Współpraca i wspieranie inicjatyw instytucji statutowo działających na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych.
- 5) Kącik prawny.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;

- 1) Kontrola przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi w punktach sprzedaży w przedmiocie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w szczególności dot. sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym, łamania zakazu promocji i reklamy napojów alkoholowych, przy współudziale ustawowo uprawnionych organów (np. policja).
- 2) Kontynuacja działań wynikających z realizacji uchwał Rady Gminy dotyczących

szczegółowych zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych.

- 3) Podejmowanie działań interwencyjnych w stosunku do osób łamiących przepisy ustawy – wnioskowanie o cofnięcie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego.

V. Podmioty umożliwiające prowadzenie działalności profilaktycznej na terenie Gminy Banie Mazurskie

- 1) Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
- 3) Gminna Biblioteka Publiczna.
- 4) Szkoły Podstawowe na terenie gminy.
- 5) Gminny Ośrodek Kultury i Promocji.
- 6) Inne instytucje i stowarzyszenia.

VI. Źródła finansowania gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Źródłem finansowania gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych są środki finansowe budżetu gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Plan wydatków na rok 2021 związanych z realizacją programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych wynosi **53 320,00 zł**, w tym:

1. **Kontynuacja działalności punktu konsultacyjnego (pomoc psychologiczna, terapeutyczna i prawna) oraz wynagrodzenia dla członków GKRPA w Baniach Mazurskich (85154-4170; 85154-4110)**

koszt realizacji - 24 960,00 zł

realizator - psycholog, prawnik, instruktor terapii uzależnień

termin realizacji - 18 godzin w miesiącu przez 12 m-cy

koszt składek na ubezpieczenie społeczne – 2 400,00 zł

2. **Dofinansowanie programów profilaktycznych (85154-2360)**

koszt realizacji - 14 000,00 zł

realizator instytucje i stowarzyszenia

termin realizacji - styczeń - grudzień

3. **Zakup wyposażenia oraz materiałów informacyjno-edukacyjnych (zakup broszur, poradników, ulotek, programów edukacyjnych, prenumerata czasopism, zakup alkomatu/alcoblow) - 3 740,00 zł (85154-4210)**

4. **Opłaty za orzecznictwo w przedmiocie uzależnienia i zakup pozostałych usług: organizacja lokalnych kampanii edukacyjnych, działania profilaktyczno – edukacyjne, zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców - 5 220,00 zł (85154-4300)**

5. **Szkolenia członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz zwrot kosztów podróży członków GKRPA - 3 000,00 zł (85154-4410; 85154-4700)**

VII. Zasady wynagradzania członków gminnej komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych

1. Członkom komisji przysługuje miesięczne wynagrodzenie w formie ryczałtu w wysokości

- 100,00 złotych (brutto) za udział w realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W przypadku, gdy w miesiącu nie odbędzie się, co najmniej jedno posiedzenie ryczałt nie przysługuje.
2. Podstawą wypłaty ryczałtu jest lista obecności podpisana przez członka komisji i potwierdzona przez przewodniczącego komisji.
 3. Członkom komisji przysługuje zwrot kosztów podróży służbowych środkami komunikacji publicznej lub za użycie samochodu prywatnego związanego z działalnością komisji.
 4. Podstawą wypłacenia zwrotu kosztów podróży jest potwierdzona i rozliczona delegacja służbowa podpisana przez Pełnomocnika ds. realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii.

VIII. Uwagi końcowe

Aby ustrzec młodą osobę przed uzależnieniem należy prowadzić racjonalną i dobrze zorganizowaną profilaktykę. Pierwszym źródłem informacji na temat alkoholu powinni być rodzice. Dlatego też powinno się organizować dla nich zajęcia wyposażające ich w wiedzę na temat alkoholizmu oraz sposobów rozmawiania ze swoimi dziećmi. Główny ciężar organizowania zajęć profilaktycznych w szkole spoczywa na pedagogu szkolnym. Nauczyciele, księża czy katecheci powinni wykazywać się, co najmniej elementarną wiedzą na temat uzależnienia oraz umiejętnością rozpoznawania zażywania przez dzieci i młodzież alkoholu. Najlepsze efekty edukacyjne osiąga się w pracy metodami aktywnymi.

Oddziaływania profilaktyczne i interwencyjne nie powinny być akcjami sporadycznymi, lecz systematycznym działaniem. Zapobieganie w ramach profilaktyki szkolnej winno koncentrować się na psychoedukacji (edukacja zdrowotna z programami profilaktycznymi) oraz psychokorekcji i terapii adresowanej do młodzieży i rodzin zagrożonych uzależnieniem. Skutecznej profilaktyki i interwencji kryzysowej nie sposób realizować bez współpracy rodziców, szkoły, kościoła, policji, Punktu konsultacyjnego i Zespołu interdyscyplinarnego. Dzięki tej współpracy osoby uzależnione lub pijące alkohol szkodliwie dla siebie i dla otoczenia mogłyby znaleźć fachową pomoc i wsparcie.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Stefania Urbańska